

ab. *major*, ab. *croatica* és ab. *flavescens* nevű fajváltozatait (R. L. XII. 210. l.)

Dr. Fischer Herminius Herkulesfürdön megfigyelte az *Acronycta pontica* Stgr. ritka fajt.

Ezekhez járulnak a következő fajváltozatok, melyek faunánkra nézvé szintén újak:

Pieris Brassicae L. ab. *obscurata* Obth., mely egészen kormos behintésű; az én soproni példányom, mely nem egészen kormos, csak átmeneti alak.

Argynnis Pandora Schiff. ab. *daecica* Horm. elülső szegélye felé fehéres. (Arad, Budapest.)

Smerinthus Papuli L. ab. *decorata* Schultz. Alapszíne szürke, a felső szárny középterén, a belső szegélyen rozsdásszínű nagy folt áll. Magyarországi példány után leírva. (Berl. Ent. Zeit. 1902. p. 288.)

Deilephila Galii Rott. hybr. *philetophorbiae* Mützell. (Monor, Eperjes.)

Acidalia emarginata L. ab. *mosquensis* Heyne. Alapszíne sötétbarna. (Eperjes.) Összesen 16 faj és 68 fajváltozat.

Nem kevésbé tekintélyes az új Microlepidoptera-fajok száma, mely Bosznia-Hercegovinából került, t. i. 50 faj és 12 fajváltozat. (R. L. XII. 125—125. l.)

Ezekhez járulnak a következő fajok, melyeket Erdélyben dr. Czekelius D. figyelt meg (R. L. XII. 132. l.). *Pyrausta austriacalis* H. S., *Acalla ferrugana* var. *selana* H. S., *Grapholitha cosmophorana* Tr., *G. gallicana* Gn., *Dichrorampha simpliciana* Hw., *Gelechia infernalis* H. S., *Gracilaria falconipenella* Hb., *Lithocolletis amygotella* Dup. és *Incurvaria praelatella* Schiff.

Az itt felsorolt adatok hozzáadásával Magyarországból, beleértve Dalmáciát és Bosznia-Hercegovinát is, eddigelé összesen ismeretes 1579 Macrolepidoptera-faj 746 fajváltozattal és 1752 Microlepidoptera-faj 75 fajváltozattal.

Középiskolai rovargyűjteményterv.

Irta Dr. Szilády Zoltán.

II.

Hártyás-szárnyúak. Hymenoptera. *Bunkósesápu* levéldarázs (*Cimber femorata*.) Sárga levéldarázs (*Hylotoma Rosae*.) Sárga rózsadarázs (*Athalia Rosae*.) Sárga repcedarázs (*Athalia spinarum*.)

Zöld fűzfadarázs (*Rhogogastera viridis.*) Körte levéldarázs (*Neurotoma Pyri.*) Sárgagyűrűs levéldarázs (*Allanthus arcuatus.*) Fekete levéldarázs (*Tenthredo atra.*) Szalma darázs (*Cephus pygmaeus.*) Óriás fenyődarázs (*Sirex gigas.*) Lenésés gubaesdarázs (*Neuroterus lenticularis.**) Közönséges gubaesdarázs (*Dryophanta folii.*) Meduza gubaesdarázs (*Cynips caput-Melusae.*) Rózsa gubaesdarázs (*Rhodites Rosae.*) Magyar gubaesdarázs (*Cynips hungarica.*) Kollarféle gubaesdarázs (*Cynips Kollari.*) Festő gubaesdarázs (*Cynips tinctoria.*) Fürkésző darázsok lehetők egyikök biológiai részletekkel: *Ichnumon saturatorius.* *Cryptus viduatorius.* *Hemiteles. insignis.* *Ophion luteus.* *Pimpla instigator.* *Ephialtes carbonaria.* *Rhyssa persuasoria* ♂♀, *Vipio nominator.* *Bracon urinator.* Dongalábú fürkész (*Chalcis flavipes.*) Törpe fürkész (*Proctotrupes gladiator.*) Királyi fémdarázs (*Hedychrum nobile.*) Közönséges fémdarázs (*Chrysis ignita.*) Herkules hangya (*Camponotus herculeanus.*) Erdei veres hangya (*Formica rufa.*) Sárga hangya (*Lasius flavus.*) Gyepi hangya (*Tetramorium caespitum.*) Farontó hangya (*Camponotus ligniperdus.*) Európai pókhangya (*Myrmica europaea.*) Pirosféjű törősdarázs (*Scolia flavifrons.*) Kormos darázs (*Tiphia semipolita.*) Utonálló darázs (*Pompilus viaticus.*) Fazekas darázs (*Typoxylon figulus.*) Mehfarkas (*Philanthus triangulum.*) Közönséges homoki darázs (*Immophila sabulosa.*) Szőrös homoki darázs (*Psammophila hirsuta.*) Lopótéstű darázs (*Sceliphron destillatorium.*) Kürtös falidarázs (*Odynerus parietum.*) Franczia darázs (*Polistes gallica.*) Lódarázs (*Vespa crabro.*) Német darázs (*Vespa germanica.*) Mézelő méh (*Apis mellifica.*) Földi dongóméh (*Bombus terrestris.*) Fali virágméh (*Psalidivus parietinus.*) Hosszúesapú méh (*Eucera longicornis.*) Kék faméh (*Xylocopa violacea.*) Sárgalábú földi méh (*Nithrena flavipes.*) Négyöves földi méh (*Halictus quadricinctus.*) Kőmires méh (*Chalcidoma muraria.*) Szarvas művészméh (*Osmia rufa.*) Levélmetsző szabóméh (*Megachile centuncularis.*) Kövi kakukméh (*Psithyrus rupestris.*) Rotesapú kakukméh (*Nomada ruficornis.*)

A helyek szerint nagyon is változó gyakoriságú fürkészfajok a körülményekhez képest másokkal is pótolhatók. Lehetőleg sok hártvas szárnyú mellé helyezzünk biológiai részleteket is.

Pikkelyes-szárnyúak. Lepidoptera.

Fecskefarkú pillangó (*Papilio Machaon.*) Apollo-pillangó (*Parnassius Apollo.*) Galagonya pillangó (*Aporia Crataegi.*) Káposzta pillangó (*Pieris Brassicae.*) Aurora pillangó (*Anthocharis cardamines.*) Közönséges narancs pillangó (*Colias Hyale.*) Citrom lepke (*Rhodocera Rhamni.*) Közönséges boglárka (*Lycania Jearus.*) Fekete szivárványpille (*Apatura Iris.*) Bogács-pille (*Vanessa Cardui.*) Nappali pávaszem (*Vanessa Io.*) Kis róka-lepke (*Vanessa Urticae.*)

*) Ez a következő 6 faj a megfelelő gubacsal együtt.

Nagy róka-lepke (*Vanessa polychloros.*) Szerecsen pille (*Erebia aethiops.*) Ezüstsávós Paphia (*Argynnis Paphia.*) Bűspillangó (*Hesperia comma.*) Halálfejtű pille (*Acherontia Atropos.*) Fagyal zúgópille (*Sphinx Ligustri.*) Fűtej-zúgópille (*Deilephila Euphorbiae.*) Ésti pávaszem (*Smerinthus ocellata.*) Kaesafarkú lepke (*Macroglossa stellatarum.*) Méhalakú üvegszárnyú (*Trochilium apiforme.*) Vérpettyes lepke (*Zycaena Filipendulae.*) Sárgaöves lepke (*Syntomis Phycaea.*) Medvepillangó és papmacskahernyő (*Arctia caja.*) Nagy füzrontó lepke (*Cossus cossus.*) Közönséges zsákhordó (*Psyche unicolor.*) Fűzi gyapjas pille (*Leucoma Salicis.*) Sárgafarú gyapjas pille (*Porthesia chrysoorrhoea.*) Apáczka-lepke (*Psibura monacha.*) Taplószőrő lepke (*Ocneria dispar.*) Közönséges selyemlepke (*Bombyx mori.*) Gyűrűs lepke (*Bombyx neustria.*) Fenyő szövő-pille (*Lasiocampa Pini.*) Nagy pávaszem (*Saturnia Pyri.*) Nagy hárpia (*Harpya rinula.*) Bucsús pohók (*Cnethocampa processionea.*) Vetési bagoly-pille (*Agrotis segetum.*) Gamma bagoly-pille (*Plusia gamma.*) Pirosszalagú füz-lepke (*Catocala nupta.*) Pöszméte araszoló (*Abraxas grossulariata.*) Fekete araszoló (*Cidaria tristata.*) Haboszsárnyú araszoló (*Cidaria caesiata.*) Buzavirág araszoló (*Epithecia oblongata.*) Kukóriczamoly (*Botys nubilalis.*) Örmányos moly (*Crambus craterellus.*) Paprikamoly (*Ephestia elutella.*) Malommoly (*Ephestia Kühniella.*) Viaszmoly (*Galleria mellonella.*) Szőlőiloncza (*Tortrix Pilleriana.*) Tölgyiloncza (*Tortrix viridana.*) Szálómoly (*Conchylis ambiguella.*) Abnamoly (*Carpocapsa pomonella.*) Ruhámoly (*Tinea pellionella.*) Tollaszárnyú pille (*Pterophorus pentadactylus.*¹⁾

Kétszárnyúak. Diptera.

Tamás legye (*Striaris Thomae*) Máreziusi-légy (*Bilio Marei.*) Reszkető légy (*Chironomus plumosus.*) Maláriás szúnyog (*Anopheles maculipennis.*) Közönséges szúnyog (*Culex pipiens.*) Kolumbácsi légy (*Simulia eo umkatzensis.*) Hesszeni légy (*Cecidomyia destructor.*) Szúnyogkirály (*Tipula gigantea.*) Közönséges tipoly (*Tipula ole-racca*) Fésűs tipoly (*Ctenophora atrata.*) Tüskés legy (*Stratiomyia Chamaeleon*) Ésőhöz pöcsök (*Haematopota pluvialis.*) Marha pöcsök (*Tabanus bovinus.*) Vak pöcsök (*Chrysops perspicillari.*) Sárga gyilkos légy (*Laphria flava.*) Darázsalakú rablólégy (*Asilus crabroniformis*) Közönséges gyászlégy (*Anthrax morio.*) Fekete pöszörlégy (*Bombylius ater*) Koczka szalonkalégy (*Empis tessellata.*) Irott légy (*Melithreptus scriptus.*) Lebegő légy (*Syrphus Pyrastris.*) Üveghátú légy (*Volucella pellucens.*) Heivelégy és álcája a poezikféreg (*Eristalis tenax*) Kúposfejű légy (*Conops flavipes.*) Marha

¹⁾ Ezekén kívül ajánlom a felvételre a következőket: Papilio Podalirius (kardos pille), Pieris Napi, Polyommatus Virgaureae, Vanessa Antiope (gyászpillangó) Vanessa Atalanta, Satyrus Hermione, Sphinx Pinastris, Callimorpha Hera, Hepialus Humuli, Zenzera Pirina, Orgyia antiqua, Bombyx Quercus, Agrotis Triticis, Characis graminis, Mamestra Brassicae, Dichonia Aprilina, Scoliopteryx libatrix, Geometra papilionaria, Hibernia defoliaria (nagy téli araszoló pille), Bupalus piniarius, Cheimantobia brumata (Kis téli araszoló pille).

sus.) Herkules bogár (*Dynastes Hercules*) Elefánt bogár (*Megasoma elephas*.) Góliáth bogár (*Goliathus giganteus*.) Parti zömök-bogár (*Pimelia distincta*.) Kukujió világitóbogár (*Pyrophorus noctilucus*.) Pálmafűró (*Rhynchophorus Schack*.) Nyurga-bogár (*Brenthus Anchorago*.) Kolorádói burgonya-bogár (*Doryphora decemlineata*.) Amerikai fullánk-talan méh (*Melipona scutelliris*.) Kalózhangya (*Eciton hamatum*.) Látogató hangya (*Oecoloma cephalotes*.) Egy nagyobb madárszárnyú lepke (*Morpho sp.* vagy *Ornithoptera sp.*) Atlasz pillangó (*Saturnia Atlas*.) Bálványfa selyemlepke (*Attacus Cynthia*.) Tölgyfa selyemlepke (*Saturnia Pernyi*.) Japán selyemlepke (*Saturnia Jama mayu*.) Amerikai sereges lepke (*Leucania extranea*.) Cseese-légy (*Glossina morsitans*.) Fekély-bolha (*Sarcopsylla penetrans*.) Kaliforniai paizstetű (*Aspidotus perniciosus*.) Mannatetű (*Coccus manniparus*.)

A III. és IV. sorozatban említett gyűjtemények felállításában csupán az általán ismert és elfogadott szakelvek követésére hivatkozhatom. Legyen a helyi fauna bennök minél gazdagabban összegyűjtve és szakszerűen meghatározva!

A fenti sorozat nagy tömegével megbirkózni egy csapásra, nehéz. Nem is tűztem ki vele egyebet, mint azt a végcélt, a mely felé a gyűjtő, szervező tanár évekig tartó szorgalmával törekedni próbáljon. Együttal önmagának is alaptervet állítottam így ahhoz a gyűjteményhez, a melynek berendezése és összegyűjtése a nagyenyedi Bethlen-kollegiumnak vezetésem alatt álló muzeumában most folyik.

Nem ily állandó természetűeknek, inkább játékszereknek tekinteném azokat az apróbb gyűjteményeket, a melyek az alsó gimnáziumi osztályok tananyaga mellé készítendőek, esetleg külön-külön magukkal a tanulókkal, az illető tankönyv összeállítása szerint.

Talán nem lesz helytelen, ha az anyag beszerzését illetőleg néhány forrást megemlítek ezen a helyen. A gyűjtő kikészítő felszerelés kapható: Feldmann Gyula, Budapest, VI., Felsőerdősor 5., Gammel Alajos Budapest, Közp. városháza, Calderoni és tsa. közvetítésével stb

A gyűjtést és feldolgozást nem ismertethetem itt bővebben. Azokat megtanulhatjuk a Rovartani Lapok czikkeiből, *Szekeres* vagy *Lejtényi* rovargyűjtőjéből és legjobban közvetlenül szakférfiaink útbaigazításából pl. a Nemzeti Múzeum állattári osztályában. Biológiai tárgyak kérdésében a M. K. Rovartani állomáshoz fordulhatunk Budapesten (II., Debrői-út).

A mi pedig a meghatározást illeti, ne induljon el senki kész összehasonlító anyag nélkül könyvek után, hanem igyekez-

zék előbb csere vagy vásárlás útján egy kis alapgyűjteményt szerezni. A ki pedig szakszerűen gyűjt, az a Nemzeti Múzeum átlattári igazgatója és tisztviselői részéről a legönzetlenebb támogatást fogja tapasztalni, ha meghatáro andó anyagával hozzájuk fordul.

A középiskolai tanár leghathatósabb segédeszköze mindenestre a csereviszonyban keresendő és ezen a téren országos szövetkezést óhajtok és indítványozok ezen a helyen.

Közölje minden iskola értesítője esetleg külön füzetben mindennemű cseretárgyait, vagy legalább azt, hogy cserésnek ajánlkozik és mely csoportokból van kész anyaga? És legyen minden magyar természetrajz tanárnak közvetítő organuma és jó barátja a „Rovartani Lapok.“ Közölje abban csereszándékát, címét és szakcsoportját!

Az irány kitézését megpróbáltam. Óhajtom, hogy bizalmas visszhangra és követőkre találjon! Érintkezzünk és egyesüljünk a közös törekvésekben! Az egyesülés az erő!

Adatok Magyarország légy-faunájához.

Irta *Bartol Alajos.**)

I.

Az elmúlt évben a Paedagogium math. és term. tudományi szakcsoportjának hallgatói közül nekem volt feladatomban a Dipterákkal foglalkozni. Különösen Budapest és Köhidgyarmat (Esztergom m.) környékén gyűjtöttem, míg társaim az ország különböző részeiből hoztak legyeket. Ez anyagot, amennyire a rendelkezésemre álló szakirodalom engedte, feldolgoztam. A kétes fajok felülvizsgálását és meghatározását *Thalhammer János* tanár úr sziveskedett végezni, amiért kellemes kötelességem, hogy neki e nagybecsű fáradozásért ez úton is, mind saját, mind hallgatótársaim nevében leghálásabb köszönetet mondjak.

Gyűjtöttünk 401 fajt 4256 példányban, amelyek névjegyzékét, miután köztük több olyan is fordul elő, melyeket hazánkban eddig még nem észleltek (*Sciara hyalipennis* Mg, *Sciara longiventris* Dahlb., *Sciara nigripes* Mg., *Triogma trisulcata* Schum., *Limosina*

*) Dolgozat a budapesti Paedagogium biológiai laboratóriumából.